

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:
Egész évre 12 frt.
Félévre 6
Negyedévre 3
Egy hónapra 1
Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Össz. hasábozott gármond sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyból
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein és Vogler (Neuer Markt 11).
Pesten: Lang Leopold (Erzsebet-tér 9. z.)

Nyilttéri cikkek

gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 76. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ELOFIZETESI FELHIVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
nyolczadik negyedév folyamára.

A közelgő új negyedév küszöbén, a nélkül, hogy új program-adásnak szükségét látnók, egyszerűen fölkerjük lapunk t. pártolót, hogy előfizetéseiket idején megtenni sziveskedjenek, nehogy a lap szétkülésében fenakadás történjék.

A „Kelet”, mint eddig, ezután is hív képviselője lesz az erdélyi részek érdekeinek, s míg mulasztatlan kötelességnek tartja az anyahonnal való unio rendszeres keresztülvitele mellett küzdeni, viszont nem téveszti szem elől a historiai mult által teremtett specialis viszonyok tekintetbe vételét, s aanyival inkább most, midőn a királyi biztosság megszüntetése folytán, még jobban előtérbe lép annak szükségessége, hogy minden felmerülő sajátlagos kérdés földerítését a nyilvánosság közegei, az erdélyrészi lapok, tekintsék elengedhetlen feladatuknak.

Ezt a feladatot jövőre is tölteni lehetőleg betöltjük s munkatársaink tekintélyes csoportja remélünk engedi e törekvés sikerét, ha t. előfizetőink eddig tanusított támogatásukban ezután is részesítenek s maga az ország-rész intelligenciája lapunkat tekinti — mint eddig — a vidéki érdekek készséges közlönyül.

E szellemi és anyagi támogatás reményében nyitjuk meg az előfizést.

Szász Béla,
felelős szerkesztő.

A „KELET” előfizetési ára:

Okt.—decz. 3 frt.
Egy hónapra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek, legezelszerűben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltelődánnyal szolgálunk.

Hirdetési díjainkat, hogy a vidéki t. iparosok is egyenlő kedvezményben részesüljenek a kolozsváriakkal, jövőre az egész erdélyi részekben felenyire szállítjuk le, mit hazánk összes iparosainak becses figyelmébe ajánlunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Három évvel ezelőtt és most.

I.
(B. K.) Midőn a csaták közt lefolyt választás után az ország fővárosába gyűltek a honatyák, a haza minden tagja szorongással nézett a jelen országgyűlés elé. A mult hongyűlés erőszakos végküzdelme, s ennek folytatását képző választási tusa után ki hitte, hogy az új országgyűlésben arról az oldalról, honnan tüzet várt a nemzet, a szenvedélytelen-ség és bekülekénység hangjait hallhassa.

Az idő se nem késik, se nem siet. Betegségének önmaga meghozza legjobb orvos-ságát.

Küzdelmes időkből mindig legtöbbet tanulhatni s elsodorja az idő futtában azt, ki leezkét nem érti meg.

Az idő bölcs oktatást adott pártjainknak is; s e tanulságokból úgy látszik, legtöbb jutott az országos ellenzéknek, mit legistábbban azon óriási különbség tanusít, mely a baloldal 69-iki és jelen választfelirata közt van.

A választfelirat mindig a hongyűlés leendő magatartásának programja és a pártok eziránti javaslatai a beadói által követendő politikának váza. Tekintve tehát a választfelirat nagyfotosságot, kalapot kell emelnünk a balközép jelen felirati javaslata előtt. Mi volt ez 69-ben? Egy megnagyobbodott, erejében fel-fuvalkodott párt gőgös proklamatioja, melyben merészen néz a feléje hajló jövőbe, bátran, tartózkodás nélkül kikiáltja lerombolását mind annak, mi neki nem tetszik, fenekes felulását mindenekfölött a csak most épített közjogi alkotmánynak. Ma egy szárnyaszegett párt sze-

rény nyilatkozata, melyben annyira meglátszik, hogy a merész sasat megtépásza a nemzet; magas röptű szárnyait, éles karmait lemetszette, levagdalta saját gazdája.

Alig volt a 69-beli balközépi felirati javaslata pontja, melyben ne lett volna kimondva, hogy a 67 teremtette állapotban a balközépnek „megnyugodni nem lehet,” — s a kedvező közjogi helyzet kívánalmainak meg nem felel; „a kormány kezeit megkötö;” „már csak pénzügyi tekintetben is lehetlenné teszi, hogy az ország szellemi és anyagi érdekeinek előmozdítását kellően eszközölni képesek” legyenek; „a belreformokat a közjogi megoldás ezen hiánya sokban hátráltatja, majdnem lehetetlen — teszi;” mindezek „egyaránt követelik tőlünk — szöveget a javaslat — hogy míg teljes erővel igyekszünk az átalakulás nagy munkájának befejezésén, addig másfelől épen oly erővel és buzgalommal törekedjünk arra is, hogy közjogi helyzetünk valóban kedvezővé legyen, s mint ilyen, a nemzeti belerő fejlődésének gátul ne szolgáljon. Állam, melynek nincs nemzeti hadereje; állam, mely nem rendelkezik önállóan pénzügyei felett; állam, melynek még hiteles világszerte, diplomatiailag, kellőleg elismerve, mely már csak ezen körülménynél fogva is, nem gyakorolhat kellő befolyást, sem saját fenállása iránt biztos, sem uralkodója trónja hatalmának és fényének fentartásában és növelésében erős, sem az emberiségi és művelődési érdekeknek őrizetére és elővitelére alkalmas nem lehet.”

„Felséged két állama között van egy kapocs, mely szorosan összefűz, de nem szorít, — ez: a fejedelem ugyanazonossága. Ez azon kapocs, a mely által mi Felséged országai s tartományaihoz csatolva lenni akarunk. Mindaz, a mi ezen tulmegyen, gátolja a szabad mozgást, az erő kifejtését, itt és Felséged többi országai s tartományaiiban egyaránt.”

És mi vé zsgorodott össze mindez az új választfelirati javaslatban! A kiegyezésről ime csak ennyit olvasunk benne:

ve, a „Theater an der Wien”-ben Offenbachnak holdvilágos homloka. Ugyanis tegnapelőtt mutatta be a finum műizléssel bíró bécsieknek három felvonásos „Fekete kalóz” című vig operett-jét, melyhez — Wagnerként — a szöveget is maga írta. Az élet törvényének minden élő alá van rendelve. Nem ösmer örök ifjúságot. Virágnak és embernek, illatnak és ragyogásnak — el kell múlnia. — Ugyan miért kegyelmezne a természet épen Offenbach-nak — a maestronak? — És miért kimélné őt az enyészett, midőn mindent mi földi fölemészt? Fölemelkedni a magas Zenithig — aztán a mélységbe szállani. . . ! Ez az élők törvénye! Ezt zugják füllébe Offenbach-nak a bécsi zug-zenészek és éles nyelvű feuillete-nisták dühösebbjei, kiket csiklandóságig sért Offenbachnak ez újabb, — Bécsben nyert diadal. —

Ezelőtt már napokkal megírták a két három hasábo „keserűségeket,” s nyughatatlanul várták a perczet, melyben fejére zudithassák a „hig epét.” Végre a várt percz megérkezett. — Offenbach a mesteri emelvénnyre lépett és ime a tömört sorokban jelen volt műtörtéti közönség — szűnni nem akaró tapsokban tört ki. A kedves, gyöngéd zene megszólalt; a remek, kokett függöny fölgördült s lát-nunk engedé a „Corsair noir” nevezetes szereplőit: Frieset, mint a gazdag tőkepénzes Lambreguint; Röder Mila kisasszonyt — a „Károly szinbáz” és az „ünnepezt maestro” e ragyogó csillagát, telt és mégis sugár növésével, ragyogó fekete szemei — s érdekes hó-fejér arcával, ibolya szín ruhában, hajában virágokkal, mint Mariette-t és Meersberg k. a-t, mint Reine-t — az elsőnek unokahugait. Később Geistinger, Szwebodát és Rüdinger. Az utóbbi két ifju sziv Mariette- és Reine-ért hevül, de szép reményök a Lambreguin nagybátyus hidegségén hajótörést szenved. Cselhez folyamodnak. Álrubába bu-nak. De a felöltött házaló costumbe — véletlenül (?) épen akkor lépnek be a leányos házhoz, midőn ott „Bombarro Stadtkommandant” — Bum Bum generális e második kiadása — „Polydor”-t és a hírhedt „Fekete kalóz”-t nyomozza. Bombarro a rejtélyes házalókban embereire vélt találai s félelmét előtök-elárulja. Ezek kapnak az alkalman s binni engedik magok fölé, hogy ők a rettegett „Corsair noir.” — Ebből aztán az élénk, kedélyes jelenetek egén hosz-

„Ebben (t. i. Ö Felsége részéről is az alkotmányos élet biztosításában) találunk mi megnyugvást az iránt, hogy mindazon törvényein- ket, melyeknek megváltoztatását a királyi trón s a magyar haza érdeke követeli, vonatkozzanak azok az állami élet bármely részére, neveztes- senek akár közjogiakkal, akár tisztán belügyi- eknek, rendes alkotmányos uton megváltoztat- nunk sikerülend.” Más helyütt sehol sem fordul elő még csak a közjogi szó sem. Bizony, témpora mutantur.

Azt nem vethetni ellenvetésül, hogy a baloldal kifejtette akkor programját, s most már felesleges az ismétlés; mert egyszer új az országgyűlés, újak a képviselők s másodsor ez új feliratban a megváltozott ügyek és a közösügy gondos kihagyás mellett sok helyt szószerint benne vannak mindazon pontok, melyek a 69-kiben olvas- hatók.

A program egész voltát tehát nem von- hatni kétségbe, azért, mert másszor is készült felirati javaslat; s ha a balközépnek a jelen választfelirat a folyamathban levő országgyűlésen hadi terve, ugy a tény előtt huny szemet, ki benne a közjogi opponálás legalább ideiglenes felhagyását nem látja.

E szép reményt megerősíti egy más fontos körülmény is.

Ghyczy nagyfotosságu nyilatkozata után tudvalevő dolog, hogy a közjogi opponálás fel- lett a balközép önmagában meghasonlott; a párt egységét ezután csak ugy tarthatni továbbra is fenn, ha az ominosus tárgy szönye- gere nem kerül; ezért hallgat igénytelen véle- ményünk szerint a legfontosabb tárgyról a vá- laszfelirati javaslat s ezért fog hallgatni a kie- egyezésről az országgyűlésben a balközép is.

A kiegyezés tehát erejében egy lépéssel előbb haladt, mivel „ne bántsd” virág lett el- lenségei előtt, kik egymásnak lesznek ellensé- gei, ha e tárgyat tovább bolygatják.

E tekintetben tehát a többségben levő párt megnyugvására szolgálhat a balközépi ja-

szu láncolata származik, melyeknek végeredménye az, hogy mindkettő megnyeri imádothjának kezét.

Az előadás kitünően sikerült. Offenbach érzés- sel, melegen s odaadással kormányzott! A közönség minden felvonás végén — zajos, lelkesült tapsok s többszöri kihívások által jelenté ki megelégedését, elismerését és köszönetét a kitünő zeneművész iránt. Offenbach bezivonyította ez alkalommal is, hogy benne a nyegle művészek követelő modorából — mint mér- ges pennája ellenei állíták — semmi nincs, sem olyan mi a hallgatónak visszatetszhetnék. Ő művész ter- mészet. Míg a zenekar elé lépett s meghajította ma- gát a közönség volt, deazon tul a műé, melyet vé- zényelt.

A mi ezt illeti, eredeti hangszerelésű új mű- ve tele van szingozdag zenei gondolatokkal, kedélyes kettősökkel és spanyol dallamokkal, melyek emlé- keztetnek nagyon a „Kék szakáll”, „Utazás Chiná- ba”, „Szép Héléna” vagy „Tschin-Tschin” — ré- gebbi operetteire, de fajtábeli önállóságuknál fogva o- riginalisok.

A kecses polka-változatok valóban megragadó hatást gyakoroltak a kedélyekre. Nem különben Sü- sánának kolorator dala: „beim Rindfleisch weis ich, was dur oder moll”, és Molinhard finum tapintat- tal alkotott couplet-je. Megemlítem még, hogy az est dicsőségéből és tapsaiból Geistinger kisasszonyt — Lambrequin szakácsnéját, — oroszán rész illeté, valamint a zárakozott félnék bimbót, Röder Mila k. asszonyt is, ki már viruló rózsává nyílt, melynek szinupompáját és kellemes illatát csak most élvezhet- jük igazán. A zenekar értelemmel és finomsággal játszott.

Offenbach diadalát ülte, de ellenségei mégis gunyosan mosolyognak. Hiába mosolyognak. Mosolyuk olyan, mint a fagyos hó — csillagán megtört napsugár.

Az igaz, hogy a nagyme-tereknek jobb diadala- ik között szállani le a Zenithről, mint lehulló csillag, mintsem hogy lassan olvadjanak el, mint a magos bércek hó-leple. De Offenbach Jacques dicsőségét még nem burkolja semmi árny, csillaga fényesen ra- gyog — a nagy közönség bámulja s a maestro — kimondhatatlan boldog.

Incze Béla.

susogott, Marienbad, Ischl, Hall, Baden-Baden, Hohenstadt, Biaritz, Johannsbad és Carlsbad cse- des magányába (?) vonult elegans közönséget ugy szétrebbenté, hogy ma már mindenki édes (?) család-i tüzhelyéhez, — haza felé siet.

A „szélrőzsza” minden irányból érkező vonatok coupe-i megerhelt gyomorral döcögnek elő, hova megukban a francia, belga és spanyol für- dőkben mosakodott érdemjeles honfiakat, podágrától és aranyértől megmenekedett nevezetességeket, bár- sony köpenybe burkolt — nagyvilági — nőket, kik- nek szívet a Boulogne-sur-mer, Bognères- de-Luckon, vagy St. Sebastian sétányain hallott dallamos zene — még most is rezgeti, máj- foltoktól megtisztelt művésznöket, csendült hangu művészeket, elkésett szerkesztőket, journalistákat, vá- sárnapot és hétköznapi lovagokat, halvány arczu kár- tyásokat és piperéket fitogtató delnőket, kik oly sok izléssel, bájjal és ragyogással szokták magukat hor- dani, mint a minő szellemi dusan tudják elbeszélai a csudálatraméltó virtuos Wieniowski József- nek — Ostendében — nagy enthusiasmmal fogad- dott-zenéjét, s a világhírű pianista Escudier asz- szony Spa-a-ban hallott játékát, vagy a hírneves Roueni matematikai tanár szerencsés végü — ka- landját. —

A szent-egyházak, műkiállítások, hangversenyek, színházak, táncvirágalmak, mindennemű elite és nem elite estélyek szép téli-vendégei, már csaknem mind megérkeztek. A szemképrázttató ékszer-árus boltok és a gazdag kelme-kereskedések csillogó gyöngyeit, va- kító gyémántjait s pazar kiállításu rubáit válogató, fényes közönség felett, ismét kényelmessen legeltetjük szemünket.

Ha lépteid — a bécsiek és nem bécsiek színe s javának ő szí rendez-vous jára —, a fény és ele- gancia, csapongó kedv és pezsgő élénkségtől zngó Grabenre visznek, azt hiszed, hogy a városok lük- tető erének — világkiállítás a van itt; itt van az olaszok Triesztjének Corsó-ja, a párisiak Bou- levard des Italiens-je, a pestiek váczí- és a kolozsváriak belső-monostor utcája.

Ismét teljes — a régi kép; ismét fölébredt a pezsgő . . . a gyöngyöző élet. A „gyöngyöző”-ról eszembe jut, hogy mint gyöngyözőtt tegnapelőtt est-

vaslat, melyen a békülékenység s szenvedélytelen tárgyalosság útja vonul át.

A mult javaslat fenhangu irálya harczig fokozódott a hongyulés végén, vajha a jelenlegi a megkezdett higgadtágot tartaná fen a következő három éven át!

— Andrássy gróf fellépése a delegáció előtt fényes diadallal kezdődött. Tegnapelőtt tartott az osztrák delegáció külgügyi bizottsága ülést, midőn is Giskra egész sorával állott elő a kérdéseknek külgügyi viszonyainkat illetőleg. Andrássy szokott feszelen modorával és részletességgel adott felvilágosítást a kérdés minden ágára a delegáció folytonos tetszésnyilatkozatai között. A nagy fontosságú beszéd egymásután érintette a monarchia helyzetéből következő általános politikát: a berlini találkozást; a békés viszonyt Németországhoz, a viszonyt Oroszországhoz, Olaszországhoz és a szent székhez, Törökországhoz, Szerbiához, Romániához, a jesusiták kérdését; a romániai zsidó üldözéseket, Oroszország állását a galicziai kiegyezéshez s a római kuria viszonyát a bécsi ministeriumhoz. Miután a bizottság a rendelkezési alapot is készséggel megszavazta és pedig bizalom nyilvánítás képen, Andrássy megnyugtató válaszával teljesen megelégedve oszlott szét.

A balközép felirati javaslata.

Felséges császár és apostoli király! Nemzetünk mind anyagi, mind szellemi jólétének kifejtése iránti hitünket mindenkiféltől azon meggyőződésből merítjük mi is, hogy az ország alkotmányos élete biztosítva van.

Oly hit ez, mely nem egyes törvényben, de Felséged alkotmányos érzelmeibe vetett erős bizodal-munkban és az ország népének az alkotmányos rendszerhez ragaszkodásában gyökerezik.

Ebben találunk mi megnyugtatót az iránt, hogy mindazon törvényeinket, melyeknek megváltoztatását a magyar királyi trón s a magyar haza érdeke követeli, vonatkoznak azok az államélet bármely részére, neveztesse az akár közjogiaknak, akár tisztán belügyieknek, — rendes alkotmányos uton megváltoztatniuk sikerülend.

A valóban alkotmányos rendszernek más rendszerek fölötti előnye épen az, hogy minden oly törvényt, mely az ország állami létére, vagy felvirágzására, avagy népének megelégedésére nézve hátrányos, megváltoztatni lehet, mielőtt még az általuk okozott elégedetlenség veszélyes izgalmakat szülne a nemzet kebelében.

Felhasználva az alkotmányos rendszer által nyújtott ezen előnyt, kötelességünknek fogjuk ismer-ni, hogy adandó alkalommal kifejezzük nézetünket mindaz iránt, a mi bármely akár régebbi, akár újabb törvényeinkben a magyar trón és a magyar haza érdekében megváltoztatást igényel.

Hogy azonban az alkotmányos rendszernek említett jótekonny hatása valóság legyen: mindenkiféltől szükséges, hogy a törvényhozó testület az ország egyéb intézményeinek megfelelőleg és úgy legyen összeállítva, hogy abban a nemzet akarata megismerhet-lanul nyilatkozzék.

E nézetből indulva ki, veendjük tanácskozás alá Felséged kormányának azon javaslatát, mely egy felső háznak rendezését fogja czélozni és legnagyobb készséggel fogunk járulni oly törvény megalakulásához, mely a jogegyenlőség alapjára fektetett rendszerünk-be nem illő förendi-házat eltörölve, azt egy helyes alapokon nyugró felső-házzal fogja helyettesíteni.

Hasonló készséggel fogunk járulni oly törvény megalakításához is, mely a 48. évi választási törvények hiányainak javítására, pótlására és az ország minden részében összhangzásba hozatalára lesz irányozva.

Nem lehet az ily törvénynek feladata, hogy a választói jog megszorítása által az alkotmány alapját tegye szűkebbé, szükséges ugyan a választások szabadságát a pártszenvedélyek hulláma alá ellen védeni, de általában nem elég csak az ellen védeni meg.

A mult választások tapasztalatai meggyőzték bennünket arról, hogy nálunk is — miként ez másutt is történt — a kormányhatalommal visszaélés, az általa gyakorolt illetéktelen nyomás és a sok helyütt előfordult vesztegetés a választás szabadságát és őszinteségét számtalan esetben megrontotta; a minnek következtése nálunk sem lehet egyéb, mint a mi más államokban is mindenütt volt: meghasoulás a képviselőház többsége és a nemzet valódi többsége között; s mindazon szerencsétlenség, ami ennek folytán a trónt és a nemzetet azon országokból sújtotta. Ez ellen biztosítékot nyújtani az alkotmány törvény egyik feladata lend.

Nem fogunk mi visszajedni a munka folyto-fosságától a melyre szükség lant, hogy ezen s a Felséged legmagasabb trónbeszédében említett egyéb nagyfontosságú kérdéseket megoldandunk lehessen; s a képviselőház kizárólagos joga lévén saját szabályait megállapítani: rajta leszünk, hogy az mindig rendesen és akadálytalanul működhessek; de a tanácskozási és a szolászabadságot minden korlátozástól megóvni is kötelességünknek minden körülményben.

A sajtótörvények alaki és anyagi hiányainak kijavítását czélzó javaslatokat is azon figyelemmel veendjük tanácskozásunk alá, a melyet ezen ügy nagy fontosságánál fogva megérdemel; de a reméljük, hogy a Felséged legmagasabb trónbeszédében is jelzett or-

gyi reformok oly irányban fognak létesíttetni, mely lehetővé teendi, hogy a sajtó útján elkövetett vét-ségek megtorolhatók legyenek a nélkül, hogy annak szabadsága korlátoztassék; s a nélkül, hogy a sajtó útján elkövetett vétésekre nézve külön törvényeket alkotni s külön eljárást szabályozni kellene.

Mélyen érezzük mi is a köz-, az általános mivelttségnek nagy fontosságát; de érezzük azt is, hogy nemcsak a közép- és felső-oktatás körében, hanem a nép-oktatás terén is nagyok és fontosak azon teendők, a melyek megoldásra várnak; s így midőn a közép- és felső-oktatás előmozdítására a tanulási és a tanítási szabadság vezér-eszméje után indulva, teljes készséggel teendünk meg mindent, a mi megtehető: nem mulasztandjuk el a nép-oktatást és a nép-tanítók helyzetét is különös gondoskodásunk tárgyává tenni.

Teljes örömmel fogunk ezek szerint járulni a kolozsvári egyetem s a Ludovica akademia felállítá-sához; bár nem hallgathatjuk el azt, hogy Felséged kormány, folytonos sürgetések dacára is, elmulasztotta annak idejében ezen törvények megalkottatásá-ról gondoskodni.

Az, hogy közmiveltődési szempontból mit tehe-tünk, épen úgy, mint az, hogy mit tehetünk általá-ban az ország anyagi és szellemi érdekeinek előmoz-dítására, — mint jelesen: iparunk, földmiveltésünk felvirágztatására, a kereskedelem fejlesztésére, köz-lekedési viszonyaink javítására, közigazgatásunk eme-lésére, — igen nagy mértékben fog függni hazánk pénzügyeinek állapotától, melyre nagy aggodalommal gondolunk, igen félve, miszerint Felséged kormány nem lesz képes tévvelkel igazolni, hogy a közhitelt mindaddig csupán beruházási czélokkal kellett igény-be venni.

Részükről bizonyval legfőbb kötelességeink közé sorozandjuk megtenni minden lehető arra, hogy nem akasztva meg az ország anyagi és szellemi fejlődését, az államháztartásban az egyensúly fentar-tassék, vagy na — mint hiszszük — az megzavarva van, helyreállítassék.

Mindenekelőtt szükséges mind e tekintetéből, hogy hazánk független bankrendszerrel birjon; s el-várjuk Felséged kormányától, hogy annyi mulasztás után sietni fog e tekintetben czélszerű törvényjavas-latot terjesztetni elő.

Elvárjuk felséged kormányától egyszersmind azt is, hogy a közadók minél arányosabb és igazságo-sabb felosztását, és általában az adóztatásnak minél helyesebb alapokra fektetését tárgyzó s oly gyak-ran sürgetett javaslatokat mihamarább előterjesztend.

A víz által károsult vidékek ügyében, a hon-védelem érdekében, s általában mindazon ügyekben, melyeknek megoldását hazánk érdeke követeli, elvár-juk Felséged kormányának javaslatait; és hinni akar-juk, hogy ezek sorában mielőbb terjesztend elő oly tárgyakban javaslatokat, melyek ugyan a legmagasabb trónbeszédében megemlíttve nincsenek, de a me-lyeknél egy sem fontosabb, a melyeknek megoldása égetőleg szükséges.

Ezek közé soroljuk főképegyrészt a vallássza-badsági és ezzel kapcsolatos kérdéseket, másrészt az urbériességgel rokontermészetű birtokviszonyoknak s a hűbériesség maradványai megszüntetésének kérdéseit.

Igazságszolgáltatásunk és közigazgatási rend-szerünk hiányait pótolni kötelességünknek ismerjük. Ezért örömmel értettük meg Felséged legmagasabb trónbeszédéből mindazt, a mi abban a büntető tör-vénykönyv, polgári és büntető eljárás, bányá és ke-reskedelmi törvény s az erdőségi viszonyok szabá-lyozása iránt Felséged kormány által előterjeszten-dő javaslatokra vonatkozik; de e téren, meggyőző-désünk szerint, nem csak a hiányzó törvények meg-alkotásában, hanem a már alkotottak hibáinak — s pedig nagyok és számosak ezek — kijavításában is fekszik a feladat.

Általában a legjobb igazságszolgáltatási és köz-igazgatási rendszer is csak úgy lehet áldásos a nem-zetre, ha a kormány jó példával jár elől a törvények megtartásában; ha minden irányban követett eljárás-ával megőrzi azon erkölcsi súlyt, mely még az el-lenvéleményeknek is tisztelet parancsol.

A hol ez hiányzik: ott a trón és az állam ér-dekei mindig szenvednek, ott nincs áldás a legjobb intézményeken sem; és épen ezért kellemetlen, de elutasíthatlan kötelességünknek tartjuk a kormány-zatunk körében e tekintetben sok irányban mutatko-zó hiányokra kikérni felséged legmagasabb figyelmét.

Valódi honfiai örömmel értesültünk Felséged leg-magasabb trónbeszédéből arról, hogy a horvát és magyar határőrvidék polgárosítása már részben be-fejeztetett, részben pedig a befejezéshez közel áll.

Örömmel fogjuk megtenni e tekintetben szükséges intézkedéseket; s ez alkalommal egyfelől a helyzet nehézségeinek, másfelől az alkotmányosság követel-ményeinek tekintetbevételével fogjuk megítélni Fel-séged kormányának ez irányban követett eljárását.

Csak nevelhetné volna örömmünket, ha Felséged legmagasabb trónbeszédében a Dalmatiára és Fiumé-ra nézve fenforgó kérdések régleges megoldására is felhívattunk volna: mindamellett azonban, hogy az nem történt, — reménylünk, hogy ezen nagyfontos-ságú ügyek elintézésére nem fog ismét huzamosabb időre elhalasztatni.

A mi pedig a horvát-szlavon országgyűlés ki-vánalmait illeti: őszinte testvéri érzellemmel fogjuk azokat figyelembe venni; teljes készséggel választand-juk meg az ő küldöttségükkel érkezésre bivatott or-

szágos küldöttségnek általunk választandó tagjait, s bizonyval nem fogunk késni teljesítésével mindannak, mi a magyar szt. korona épségével és jólétével meg-egyezethető.

Midőn végzetül kijelentjük, hogy teljes készséggel fogunk megtenni mindent, mi hazánk népének vallási és nemzetiségi különbség nélkül megelégedé-sére vezethet, nem titkolhatjuk el örömmünket a felett sem, a mit Felséged legmagasabb trónbeszédében a kül-államokkal barátságos viszony megszilárdulása felől mondani méltóztatott.

Felséged trónjának és a magyar hazának védel-me mindig készen fog ugyan bennünket a legelhatá-rozottabb küzdelemre is találni; de óhajtatunk, kö-rekvésünk nem szabad hogy más legyen, mint meg-erősítése a békének mindaddig, a mig ez lehetetlenné nem tétetik.

Erős a reményünk az iránt, hogyha elhatáro-zottan törekszünk jó viszonyban élni szomszédaink-kal, fentartani és megerősíteni a német birodalom-mal a baráti viszonyt: a békét hosszabb időre lehető leend hazánk számára biztosítani.

Kik egyébiránt mely tisztelettel vagyunk csá-szári és apostoli királyi Felségednek legalázatosabb szolgálai:

Magyarországnak országgyűlésileg egybegyűlt képviselői.

Beadják: Tisza Kálmán, Ghyczy Kálmán, Györ-fy Gyula, Péchy Tamás, Móricz Pál, Baranyi Ágost, Horánszky Nándor, Földváry Miklós, Tisza László, Hajdu Ignác.

A képviselőház irományaiból.

Indokolás

a kolozsvári tudomány-egyetem felállítá-sa czéljából 1872-ik évre előterjesztett pótköltségvetéshez.

(Folytatás.)

A tanárok fizetésére nézve tekintve azt, hogy Pesten az élelem jóval drágább mint Kolozsváron, hogy a lajtántali egyetemeken is a fővárosi bécsi tanárok nagyobb fizetést élveznek, mint a többi egyetemek tanárai, — hogy továbbá a jogakademiák tanárai 1500 frt fizetéssel vannak ellátva — a pesti egyetemi tanárok pedig 2500 frtot élveznek; azon indoknál fogva, mely a pesti egyetemi tanárokat ille-tőleg az itteni drágább életmód miatt joggal érvényesít-hető, a kolozsvári egyetemi rendes tanárok számára évi 2000 frt mutatkozott legmáltányosabb fizetés mint középilletmény a jogakademiák 1500 és a pesti egye-temi 2500 frtnyi fizetés közt, míg a rendkívüliekre nézve a pesti illetmény tartott fenn — az utóbbi-aknál a fővárosi drágább életre az által lévén figye-lem fordítva, hogy 300 frtnyi pótlékban részesített-nek. — Az egyetemi hivatalnokok fizetésére nézve a pesti illetmények vétették alapul, a pótlék mellőzé-sével, melyet a pestiek részint a itteni különleges életviszonyok, részint már hosszú évi szolgálatuk te-kintetéből élveznek.

Tanárok, hivatalnokok és szolgák lakbérére összesen fel van véve 4181 frt; az egyes illetmá-nyek a pestiekhez aránylag — tekintettel az itteni jóval magasabb lakberekre, lettek megállapítva, így a pesti egyetemi rendes tanárok 400 frtnyi lakbéré-hez képest a kolozsváriaké 300 frttal; a pesti rend-kivüli tanárok 300 frtnyi lakbéréhez képest a kolozs-váriaké 250 frttal; s a tanársegédek pesti 150 frt-nyit lakbéréhez aránylag a kolozsváriaké 120 frttal vétették fel, hasonló arány tartatván meg a többi hivatalnokok ebbeli illetményeinek meghatározásá-nál is.

Helyettesítésekre az esetben, ha egyik vagy másik tanárszék a tanár megbetegedése, vagy a tan-szék megürése, vagy talán azon körülmény miatt, mert betöltése nem mutatkozott indokoltnak, — más által kellene ideiglenesen elláttatni, 1000 frt évi, vagyis három hónapra 250 frt vétették fel, s négy dijnok illetményére az egyetemi tanácsnál, s az egyes karoknál az irodai teendők teljesítésére, mivel a ta-paszlatat szerint 1 frt 50 krnyi napdijon alkalmas egyéneket kapni nem lehet s az egyetemi tanács-hoz s minden egyes karhoz az irásbeli teendők teljesít-sére egy egyén mulhatatlanul kívántatik, — ezen illetmény három hó alatti fedezésére 548 frt lett elő-irányozva.

Ösztöndíjakra. Minthogy a törvényhozás a pes-ti egyetem számára még eddigelő mindig engedélye-zett 30 ösztöndíjt 300 frttal, — úgy hiszem nem fogja azt működése kezdetén a kolozsvári egyetem-től megtagadni, — a mely czélra, fontolóra véve a hallgatók eleinte hibetőlég kisebb számát, 20 ösztöndíjt hoztam indítványba azon összeggel, mint ez a pesti egyetemre nézve van engedélyezve, s a mely összeg Kolozsvárra is megkívántatik arra, hogy az illető mellékkereset nélkül kizárólag tanulmányaink adhassa magát. — A bábánvendékek számára fel-vett összeg ugyanaz, mely eddigelő a kolozsvári or-vossebészeti intézetnél is — mely helyét az egyetem-nek engedi át — hasonló czélra engedélyeztetett.

Házbérek czimén azon tételeken kívül, melyek mint a fűveszkertért, s a bábászati tanulók szá-mára és a kórboncznati intézet szükségleteire szer-ződésileg felfogadott helyiségekért járó összegek fej-lében már a f. évi költségvetésben a kolozsvári or-vos-sebészeti intézet javadalmazásánál engedélyeztet-

tek, előfordul a kormánysszéki épületben elhelyezve volt jószágigazgatósági, jogügyi osztály és levéltár számára szükségelt 600 frtnyi, és a kórházban eddig elhelyezve volt gondnok lakásának két negyedévi bére 200 frt. A kormánysszéki épület ugyanis az egyetem számára adatván át — a szükséges helyi-ségek szerzése végett az ott elhelyezett államhivata-lok kiszállásolását kellett eszközölni, ilyen volt első vonalban a jószágigazgatósági, jogügyi osztály és le-véltár, melyekre nézve, minthogy az illető ministe-rium folyó évi költségvetésében a szükségelt házbé-ről nem gondoskodhatott, — azt e költségvetésbe kellett felvenni, magától értetvén, hogy ezen költség a jövő évi költségvetésben nem a vezetésem alatti, hanem azon ministerium tárcaköltségvetésében fog előfordulni, melynek hatósága alá az illető hivatal tartozik. — A másik tétel indoklását abban leli, hogy az egyetemi tanítás fokozódott követelményei-hez képest a szemészeti kórodának nagybobbítása szük-ségetlétvén — azt csak az azon házban lakó gond-nok szállásának igénybevétele által eszközölthetik, minek pótlásul a gondnok — ki eddigelő természet-szállással birt — joggal követelheti az évi 400 frtét kifogadott szállásért eső bért, melynek fede-zéséről jelen tvtel által van gondoskodva.

(Vége köv.)

A selmeci erdőségi akademia.

Most midőn a tordai erdőségi gyűlés Erdély-ben is több oldalról kellett figyelmet erdőségi vi-szonyaink iránt, nem lesz talán érdektelen pár szót szólni azon hazai intézetről, mely ma még egyedül van hivatal hazánknak lehetőleg oly buzgó s kép-zett embereket szolgáltatni, milyeneket az erdősze-tnek ma már mindenki által elismert fontossága meg-kíván. — Azokra nézve pedig, kik jövőben az erdé-szeti pályára szándékoznak lépni némi szolgálatot is teljesíthetnek e sorok, főleg mivel hazai intézeteink közül tán a selmeci akademia az, melynek viszo-nyai felől legkevésbébb van tájékozva a nagy kö-zönség.

Azt talán mindenki tudja róla, hogy nagyon híres, európai hírű, de ezental a legtöbb előtt ismeretlen, sőt sokan nem is tartják a selmeci aka-demiát honi intézetnek. — Meglehet azért, mert hi-betetlennek hiszik, hogy európai hírű lehessen olyan valami, a mi magyar. — S e pesimismus iga-zolja is némileg magát, mert a selmeci akademia, mig oly nagy hírű volt, csakugyan nem volt a mi-énknek tekinthető. Német előadási nyelve igazgató-sága itt idegenné tevők azt a magyar ember előtt. Mióta pedig a 67-iki átalakulás folytán egyebek mellett a selmeczi akademia is miénknek mondható, azóta nem európai kirutóbb. S e kétfelmű válto-zás mint ok és okozat függnek össze, azaz a hírnevek alászállása valóban s magyarosulás miatt történt. Ez állítás első tekintetre nagyon elkeserítő lehet, pedig ok az elkeserülésre épen nincsen. mert az említett hanyatlás inkább csak látszólagos s onnan ered, hogy a selmeczi akademia magyar előadási nyelve mellett a külföldiekre nézve többé nem használható, bár tu-dományos képesség tekintetében semmivel sem áll alább a 67-iki átváltozás óta, mint azelőtt.

Dacára azonban e körülménynek a selmeczi akademiának még nagyon sokat kell haladni, hogy a kor színvonalára emelkedhessek; mert ha nem is hanyatlott 67 óta, de hanyatlott azelőtt, vagy lob-ban mondvá, nem haladott már régi időtől fogva s a 67 előtti időben is nagy híre csak a régi dies-ség visszaható sugarai tartották fenn. Könnyen meg-magyarázható oka e körülménynek körülbelül ab-ban rejlik, hogy az ezelőtti kormány előre érezve azon idő bekövetkeztetését, midőn a sok egyébbel azon intézetet is át kell adnia jogos tulajdonossá-nak, elhanyagolta az eddigoly kedvező selmeczi akademiát is.

Következménye ezen elhanyagolásnak első sor-ban az lett, hogy minden korszerű újítás, melyet a szervezet elavultsága igényelt elmaradván, a rohamo-san haladó tudomány végre nyakára nőtt.

Igy azután a régi rendszer, mely egykor talán nagy hírenek megalapításában a főtényező volt, las-sanként elavulva, nyügévé vált a tudományak s nyomása alatt épen úgy kellett és kell szenvednie a tanerő alapossága és képességének, mint a milyen nyomorító s elviselhetlenné vált e rendszer mellett a tudomány gyors haladása folytán felhalmozódott tenni és tudni való sokasága a hallgatóra nézve.

A selmeczi akademia tehát már régóta van azon kényszerű helyzetben, melyben működése nem annyira az eredetileg elébe szabott öntudatos és sza-bad törekvés, a szakképzettség lehetőleg alapos esz-közlésére; mint inkább egy folytonos küzdelem, mely-nek czélja kiegyenlíteni egy régi elavult s lépten nyomon az universalis tudományosság felé hajló rend-szer és az újabb kor munka felosztásán alapuló elő-között létező ellentétet.

Hogy a küzdelem végre is sisiphusi munkává kell hogy váljék, beláthatja bárki is, mint belátta kormányunk is, minek folytán a bányászati akade-mia már a jövő tanév kezdetével egy új, korszerű rendszert mellett kezdi meg az eddigéni mindeneset-elt áldasosabb működését. Hogy e rendszer egyfe-lől a munka felosztás, másfelől pedig a lehetőségig szabad tanrendszerre lesz alapítva, talán felesleges is említeni.

Hát az erdészeti akadémia? Az mint látszik, tovább is megmarad úgy, a hogy volt, hacsak nem nevezzük újításnak azon kisebbszertű változtatásokat, melyeket az erdészeti akadémia rendszerében a bányászatiak átalakulása — azon benső összefüggésből fogva, mely a két akadémia között létezik — lehe- tőleg elő fog idézni.

Pedig az erdészeti akadémia talán még inkább szükségli a reformálást, mint a bányászati; mert a nehézségek s akadályok, melyek működését gátolják s melyek előbb általánosságban említve voltak, en- nől még súlyosabbak.

Csak egy párat hozunk fel ennek bizonyításul.

Az első év első felében tehát összesen öt hó alatt adatik elő az egész alsó és felső mennyiség, az ábrázoló mértan és természettan s szükségképp oly terjedelemben, hogy vagy a hallgatók kevésbé tehet- séges és kitartásra képes részének kell mindjárt a kezdetben még a reményről is letenni, hogy roppant feladatát a maga idejében teljesíthesse, — vagy pe- dig a tanároknak kell hallgatóikkal szemben oly en- gedelményekre reáállani s oly elnézőnek lenni, hol a legkomolyabb szigorral kellene eljárni, melyek mel- lett illusoriussá válnék nem csak a fennálló vizsga- rendszer, hanem maga a minden felsőbb tanintézet- től megvárt tudományos alaposág is.

S talán az időbeli szükség okozza azt? Nem, hanem a már említett univerzális irányú rendszer, melynek folytán adatnak elő oly tárgyak, melyeknek szükségfeleltetését leginkább bizonyítja azon sem- mihe nem vevés, melyben magok a tanárok része- sik.

Ilyen a mezőgazdasági encyclopaedia, mely alig 4 — 8 órában adatik elő, a reá szánt idő egyébre for- dítván.

Ilyen az állat anatomia és phisiologia, mely ugy is hiányos előadása hogy miért szükséges egy erdősre nézve, meg nem fogható. Azt szokták mon- dani, hogy az erdészeti orvostan igényli mint előkészí- tő tudományt. Fictió az egész. Hisz a mennyi elő- ismeret a rovartan igényel, azt mind magában foglalja a leíró állat- és rendszertan; ezeket pedig gymnasiumi tanulmányai között is feltalálja mindenki. Az állatleírásról tul az erd. rovartan tárgya szorosan véve már nem is a rovar mint ál- lat, hanem azon hatás, melyet jelenlétével az erdős- ben előidézik. Mi szükség van tehát egy erdősnek annak ismeretére, hogy a zsiráfának hány nyakcsig- lyája van s hogy vajjon a bostrichusoknak a gyo- morrendszer alatt vagy felett van e idegrendszere, hogy hány idegduca van s ezek milyenek? Talán csak nem azért szükséges ennek tudása, hogy uta- sítást adhasson az erdős munkássának a felől, hogy testének melyik részén sebezhető meg életveszélye- sen a kicsi-pici kártevő rovar?

(Folyt. köv.)

NAPI HIREK.

Kolozsvár, szept. 27.

— A kinevezések a kolozsvári egyetemhez — mint a „P. L.“ hallja — már 5 felsége elé ter- jesztettek s a legközelebbi napokban szentesítést is nyertek. Az oktatásügyi miniszter ur, mint a „L.“ meglegedéssel veszi tudomásul, nem szorított ki- zárólag a pályázók korlátozott számára, hanem más szakfériakat is felhívott, hogy az új tanintézet fel- virágzására tanításokkal közreműködjenek. Másfelől néhány tan ezuttal betöltetlen maradt. Jövőre azon- ban — ha a „L.“ jól van értesülve — az egyetemi tanárságra a pályázat teljesen mellőztetni fog, mi bizonyára általános helyeslésre fog találni, mivel sok- kal kevesebb valóban alkalmas szakemberünk van, hogysem magas állásra sokan avagy többen is igényt tarthatnának. A kormány útját módját fogja találni, hogy minden egyes esetben a legalkalmasabb férfit keresse fel s azt az illó állásra meghívja. Így a „Lloyd.“ Részünkről a pályázati rendszert is fentar- tanók, mi a miniszter kezét azért nem kötné meg feltétlenül s az érdemek meghívását is szeretnők, ha a miniszter gyakorolná.

— Szende Béla m. királyi honvédelmi mi- nisteri államtitkár ur a reggeli vonattal körünkbe érkezett. Honvédelemügyünk e derék bajnoka: Graef Ede m. kir. honvédtábornok vendége.

— Felejtethetetlen polgármesterünk Makoldi Sámuel családját folyton nagy csapások érik. Most vesszük a leverő hirt, hogy a ház egyik legszebbik virága, Makoldi Emma kisasszony, ma délelőtt 10 óra tájt kimúlt. Kolozsvár társadalmi élete egy bá- jos szép lelkületű tagját veszítette a nemes hölgy- ben. Adjon a sors övének erőt s vigasztalást a sü- rű csapások elviselésére.

— Értesítés. A kolozsvári nagyobb növeldébe (seminarium) alapítványra felvett jogások miheztar- tás tekintetéből vegyék tudásul, hogy miután az egyetem november elején nyitattik meg s azért a jogi tanulmányok nem október, hanem november hónapban kezdődnek, az alapítványi hely elfog- lalására november hó első napján legközelebb ki- tűzve. Kolozsvár, 1872. sept. 25. A növeldei igaz- gatóság.

— A kolozsvári tanítóképzésbe miniszter 6 nagyméltósága utólagos jóváhagyásának feltétele alatt az igazgatótanács által köztartás és szálláspon- zsegedelmek mellett felvették: A II. osztályba: Ba- barczy Lukács, Péter János, Bajkán Döme és Han-

delmann József. Az I. osztályba: Kondor Mózes, Bakos Kálmán, Szabó Albert, Bencze Károly, Nagy Albert, Orelt Lajos, Ruszvánky Béla, Toth Károly, Gönczi János, Antal Dénes, Luttich Albert, Mengel Pál, Pataki Ferencz, Tulogy Pál, Sebestyén József, Kilin György, Bota Sándor, Faluvégi András, Eszte- gár Antal, Sipos János, Rác Miklós, Bidesknti Ro- bert, Molnár Albert, Bene Elek, Turán Pamphilon, Stán József. Felvételi vizsgára bocsáttattak: Máté József, Lukács János, Bota Miklós a felvételi vizsga f. évi október hó 1-én déli előtt 9 órakor tartatik. Miről a felvettek azon felhívással értesítettnek, hogy f. évi október 1—3 napján igazgatótanár Paal Fe- rencz urnál jelentsék magokat. Az igazgató tanács határozatából Kovácsi Antal, jegyző.

— A kolozsvári önkényes tűzoltótestület gyakorlatainak színtere nov. 1-től fogva nem a mo- nostori gazdasági intézet udvara, hanem a tornavivő intézet előtti tér leendő, a Széchenyi-téren.

— A kolozsvári felső szénutczai kő-kerti kised óvodával egybekapcsolt rom. kath. elemi is- kolába a beiratások f. hó 29-dik napján megkezdőd- nek, az előadások pedig oct. 1-én. Miről az illető szülők ezennel értesítettnek. Kolozsvárt, szept. 26-án 1872. Esztegár Tivadar. r. k. tanító.

— Egy évi önkényeseink szombaton fog- ják lerázni a sárgapitykés dolmányt s mint öröm- mel értesülünk, nehányan közülük a tisztí vizsgát még az idén le akarják tenni.

— A kolozsvári pénzügyigazgatóság Mérai Lajos végzettjé jegaszt a kebelében megürült díjas fogalmazógyakornoki állomásra kinevezte.

— Jótékony czélú előadás. Dersein lovar- társulati igazgató f. évi okt. 1-én a kolozsvári ön- kényes tűzoltó-egylet javára diszlehadást rendezend. Ámbár e nap a téli színielőny megnyitása leendő egyszerűsége miatt azelőtt nem kérték ki a fe- lett, hogy Kolozsvár bazarfais közönsége az ezen elő- adással összekötött fontos czélt kellőleg méltányol- ja és előmozdítandja.

— A nemzeti muzeum aug. hó folytán a számos hivatalos és nagy részben érdekes kötele- példányokon kívül, melyek a könyvtár számára be- küldettek, több becses tárggyal gazdagodott. Arégi- ségi osztály számára több római ezüst érmet, sok rézérmet, cserépkosarakat, nyakkarikát, egy kőosz- lop fejet stb. ajándékoztak; a természettudományi osztály számára egy tarka egeret, s egy fehér szár- nyu mezei pacsirtát küldtek be, továbbá több ös- lénytani kövületet. Legtöbb látogatója aug. hóban a természettudományi osztálynak volt. melyben 13,527 látogató fordult meg. A képtárban 11,146-an voltak, a régiségtárat pedig 7549-en látogatták. A könyvtár- nak, rendezés alatt lévén, csak kevés látogatója volt.

— Szombathely város képviselő testülete a volt iskolaszéknek azon indítványát, hogy a városi közös iskolánál a tandíjak a helybeli növendékekre jövőre teljesen megszüntessenek, egyhangulag elfo- gadta s határozattá emelte. Egyttal az új iskola- széket is megalakítja. Bárcsak e szép példát honunk más községei is követnék, s nevelésügyünk felvirá- goztatásán ily dicsekedéssel buzognának.

— A történelmi emléki magyarkapu lebon- tásához — mint halljuk — még ez év őszén hoz- zákezdnek.

— Értesítés. A helybeli iparos társulatok (czéh) előjárói, folyó évi július 9-kén közrebeszélőtt felhí- vás folytán értesítették arról, miszerint az általá- nos iparos társulat megalakulhatása végett, az e czél- ra még folyó évi május hava 10-kén kinevezett ide- iglenes bizottmány elnöke Kr é m e r F e r e n c z ur- hoz — a társulatok (czéh) tagjai az együttes vagy egyenkénti csatlakozási nyilatkozataikat adják be; — mire nézve a bejelentések több társulatok által már meg is tétettek; e hó 16-kán tartott bizottmányi gyűlés megállapodása folytán unjonnan felkéretnek te- hát a társulatok (czéh) előjárói, hogy értesítini sziveskedjenek a tagokat arról, hogy folyó évi octo- ber hó 6-kán délután 3 órakor az iparos egylet helyi- ségében tartandó alakulási közgyűlésre megjelenni el- ne mulasszák, a mikor is a beiratási díj 1 frt. oszt. értékben be is fizetendő. Közgyűlés tárgyai: 1. A csatlakozni kívánó társulatok tagjai — valamit társulatok nélküli egyes tagok beiratása. 2. Az ide- iglenes bizottmány leköszönése. 3. Társulati tisztvi- selők és bizottmány választása. 4. Az alapszabályok megvitatása és megállapítása. Kolozsvárt szeptember 24-én 1872, a bizottmány megbízásából T ö m ö s v á r y M i k l ó s, ideiglenes jegyző.

— Gr. Majláth Kálmán, ki a „Vezér“ czi- mű conservatív lap szerkesztője és kiadója volt, Hegedűs és Végh uraktól 500 akó bort vett azon csellet, hogy azonnal 500 forintot letett, s a hátra- lékot letenni új évkor ígérte, mivel akkor gr. For- gách Antal udvari kancellártól 20,000 frtot fog kapni lapja életbeléptetésére. A bor tulajdonosok át- adták neki a bort, gr. Majláth Kálmán pedig Deutschnak rögtön eladta, akója után 3 frtot kap- ván. Erre gr. Majláth megszokott. A panaszosok azon hitben, hogy a büntetőtörvénysszék a gróft nem a- karja bántani, mivel Majláth elő nem állítottat, a királynál audienttiát vettek, s így sürgették ügyüket. A király signálta kérvényüket, de daczára ennek, az eset még sem befejezhető, mert a család hol- léte még mindig nem tudatott ki. A királyi tábla Bellaágh István elnöke alatt — előadó volt Plai- ner Antal — azt határozta, hogy gr. Majláth Kál- mán külsőszagokban is köröztessek.

— Vettük a dévai m. kir. állami alreáltano- dának első tudósítványát az 187 $\frac{1}{2}$ tanév végén. A gondosan szerkesztett kis füzetből sajnálattal látjuk hogy az intézett a múlt évben csak 23 tanuló látog- gatta, nemzetiség szerint 16 magyar, 4 német, 2 ro- mán, 1 szerb.

— Honvéd seregünk szaporítását illetőleg ír- ja a Reform, mely 17 új lovasszázad szervezésében áll, ha ugyan a törvényhozás megszavazza a tétel költségelőirányzását, mi különben kétségen kívül való — azon felvilágosítással szolgálhatunk, hogy az voltaképpen 36 fellovaszázad cadre, s e szerint honvédségünk nagyobb mérvű szélesedését jelenti.

— A dán trónörökös, Károlyina, mult szombaton oly szerencsétlenül esett el, hogy balkar- ja eltört.

— Egy kis Rózsa Sándor. Debreczenben f. hó 10-én csütörtökön délután egy boltba, mely ha- lálelet folytán zárva volt, egy tíz éves gyermek be- lopdzott, s ott a pénztár tartalmát magához vette. A kis gazembert írja a „D.“, rajta csípték, s felki- sérték a rendőrséghez, hol szépen bevallotta, hogy már 16 lopást követett el, s ő verte fel áprilisban a panorámát is, mely esetet eddig nem tudtak ki- sítani. A kis tolvaj neve Jónász Pista. Ügye a kir- ügyésznek adatott át; maga pedig a börtönben ül.

— Beküldetett szerkesztőségünkhöz „Magyar nyelvtan a közepetánodák alsóbb osztályai számára“ Irta Bodnár Zsigmond. Ára 80 kr. A kis könyvre illik mit a híres kritikus mondott volt: „a mi ben- ne új nem jó, mi jó nem új.“ Újak benne az ilyen féle czimek: „Közbeszurat.“ Az igék jelentményö- ket, „jelentésüket“ vagy „értelmüket“ helyett) te- kintve. Semmit sem tartunk nagyobb bűnnek, mint a szenvedőalak és nyelvünk újabb elfajzásainak be- viteletét az iskolákba. E könyvben pedig elég ilyen félre találunk, s így jó lélekkel nem ajánlhatjuk közepetánodái használatra.

KÖZGAZDASÁG.

A közmunka szabályozásáról.

Metzner Antaltól.

(Folytatás.)

Szükségesnek és igazságosnak tartjuk, hogy egy kiépített, mint kiépítendő utvonalak egy ré- szének fentartása már most az illető törvényhatósá- gokra ruháztassék. Az állam feladatai közé csak a közigazgatás és stratégiai fontosabb utvonalak fen- tartását, s a még hiányzó, de annyira szükséges 800 mértföld közut kiépítését vélvén sorozandónak.

Ezen 800 mértföld közut kiépítésére azonban megközelítőleg mintegy 80 millió forint van szük- ségünk; és minthogy hiányzó közutaink kiegészíté- se minden bizonynyal sűrűs és elhalasztatlan, a fentebbi költségösszeg előállítását kölcsön nélkül nem tartjuk eszközölhetőnek.

Lássuk tehát, honnét és miként volna a fennebbi tőke forrászete fedezhető?

Ha a közmunkát helyettesítő 15 $\frac{1}{2}$ %-nyi uti- pótdából a kész utak fentartására szükséges és a törvényhatóságok rendelkezésére bocsátandó összeget levonjuk, fennmarad még 4,660,000 frt, melylyel a 80 millió tőke kamatját és törlesztését nem fede- zhetők, mivel annak harmincz év alatti fedezésére valószínűleg 6 $\frac{1}{2}$ millió forintba leendő szükségünk.

E baj tehát csak kétféle módon orvosolható: vagy magasabb emelése által a pótdának, vagy pe- dig kell, hogy a hiányzó 1.840,000 forintot az ál- lami kincstár pótolja. Igénytelen nézetünk szerint az utóbbi mód látszik indokoltabbnak. Mert ha az ország minden polgárát a közutak kiépítése céljá- ból 15%-pótdával megróhatjuk, nagyon méltányos, hogy e cél eléréséhez az állam is nagyobb mérv- ben hozzájáruljon, mint azt eddig tette.

Franciaország 1870-iki költségvetésében, az utak és hidak rendes fentartására 50.375,000 frank, s ezen felül a mellékutak és csatornák helyreállításá- ra 41.291,000 frank rendkívüli költség, vagyis a mi pénzértékünk szerint mintegy 36.460,000 forint, Poroszországban 1870-iki évre a rendes utfenntartás 3.680,980 tallér, a rendkívüli utépítési költségek 1.100,000 tallér s ezenfelül a mellékutak fentartá- sára 2.010,000 tallér, vagyis összesen 10.227,630 forint, Belgiumban ugyanazon évre a rendes utfen- tartásra 7.478,979 frank, a vicinális utakra pedig 6.447,475 frank volt előirányozva; míg ellenben Magyarországon a rendes ut fentartására 3.955,256 forint, s a rendkívüli költségekre 1.335,500 frt, és így összesen csak 5.290,756 forint előirányoztatott s ebből a mellék, — vagyis megyei utakra csak 400,000 forint volt megszavazva. De ha e téren ha- zánkat bármely más országgal hasonlítjuk is össze, azt találjuk, hogy minden más állam aránylag töb- bet költ közútjainak kiépítésére és fentartására, mint mi, holott alig van ország, hol a közutak fentartása nagyobb nehézséggel járna, és így viszonylagosan több költséget igényelne, mint épen nálunk.

Az országának a közutak kiépítéséhez nagyobb mérvben való hozzájárulása indokolva van egyébiránt még az által is, hogy ennek folytán az állami kincs- tár tetemes nyereséghez jutna. Ugyanis:

1-ször. A kiépítendő közutak által a vaspályák jövedelmessége annyira fokoztatni fog, hogy a kincs- tár az évenként 1.800,000 forintban számított segélye- zést, már a vasutak kamat biztosításánál megtaka- ríthatja.

2-szor, a 800 mértföldnyi ut kiépítésére for- dított tőke minden bizonynyal be fogja hozni ka- matját, már csak a szállítási költségek megtakarítá- sában is.

Az 1870-iki évi feljegyzések szerint ugyanis az államutak főegalma naponként és mértföldenként átlagosan 48 igavonó állattól állott, ha már most ezen állatok számának $\frac{1}{4}$ részét számítjuk teherszállí- tásra a minden állat utáni megterhelhetetést csupán 5 mázsára tesszük is, az átlagos teherszállítás naponként 600 mázsára rug, és így a 800 mértföld ut egy évi forgalma 175,200,000 mázsára tehető.

Hogy ezen számításunk nem tulságos, kitetszik abból hogy már 1869-iki évben csupán a vasut- és gőzhajókoni forgalom 140.000,000 mázsában volt hivatalosan kimutatva, mely tehernek mindenesetre a közutakon kellett a hajózási és vasuti állomások- hoz, vagy onnét elszállítatnia.

Számitsuk nagyobb biztosság kedvéért a szállí- tási bérkülönbséget nem 8-78, hanem csak 4 $\frac{1}{2}$ kraj- czárral, a 800 mértföld újból építendő közut egy évi jövedelme szerint 7.884,000 frtban mutatkozik, mit hazánk termelő és fogyasztó közönsége csupán a szállítási költségek megtakarításánál megnyer- ne s a mely jövedelem a beruházandó 80 millió tőké- nek csaknem 10%-át teszi.

Hogy ezen megtakarítás a közbiztonságosodást növelni, s így a nép adóképeségét is fokozni fogja, az tagadhatatlan, s ép oly kevéssé vonható kétségbe, hogy ez által az ipar és kereskedelem fejlődni, sőt maga a föld értéke is tetemesen emelkedni fog; mi ismét, míg egy részről könnyen elviselhetővé teszi az uti pótdát, addig más részről az állam jövedel- meit is jelentékenyen gyarapítandja.

Mielőtt ezen hosszabba nyúlt előadást meg- fejezném, legyen szabad a t. szakulés kifíradt fig- yelmét még egy kérdés szellőztetésére felhívni, s ez azon többször felkapott eszme: nem volna-e czél- szerű a közutak fentartására szükséges költségeket a felállítandó utvámok jövedelméből fedezni?

(Vége köv.)

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyilttér.)*

Biasini gyorskocsi menetrendje

1872. augusztus 1-stől:

arleszállítással.

Kolozsvár, Szamosújvár és Deés között. Kolozsvárról indul a gyorskocsi Sza- mosújvár és Deésre naponta délután 3 óra- kor, Deésről Kolozsvárra naponta délután 1 órakor. 1 hely ára Kolozsvárról Szamosújvárig első és köz- belső coupeba 2 frt 30 kr. a hátulsó coupeba és a bakkon 1 frt 70 kr. Kolozsvárról Deésig vagy vissza első és közbelső coupe 3 frt — hátul- ső coupe és a bakkon 2 frt 50 kr.

Kolozsvárról Felvinczre naponta két- szer reggeli 3, és délután 4 órakor. Első hely 4 frt hátulsó 3 frt 50 kr. Tordáig vagy vissza 2 frt.

Minden utas 30 font szabad pondgyaszt vi- het magával.

Kibédi Biasini Domokos

Minden betegnek erő és egészség gyógyszer és költség nélkül:

Revalesciere Du Barry

Londonból.

Mióta ő szentése a pápa az izleles Revalesciere du Barry használatát folytán szerencsésen imán helyreállott és több orvos és kórház annak hatását elismerte, senki sem kételke- dend e becses gyógytáplálék erejében, s a következő beteg- seket említtük fel, melyeket e gyógyszer alkalmazása költség nélkül meggyógyít: gyomor-, ideg-, mell-, tüdő-, máj-, mirigy-, nyákhártya-, lélegzés-, hólyag- és vesebetegségeket, asz- kórt, asztmát, köhögést, emésztetlenséget, dugulást, hasme- nést, álmatlanságot, gyengeséget, vérhaszt, vizkórt, lázat, szédü- lést, vértörülést, fülzúgást, rosszullást, hányást még a ter- hesseggel együtt, diabetet, málkórt, elaványodást, csúsz, közs- vényt, sápkórt. Kivonat 72,000 bizonyítványból, oly esetekben, melyek minden gyógyszernek ellenállottak.

71,814. számú bizonyítvány

Dover, 1860, dec. 20-kán.

24 éves koromban hagytam oda az egyetemet — szót- ronsolt egészséggel, sem enni sem inni nem voltam képes, bor- szasztó fájdalom és bányás nélkül, folytonosan álmatlan éjjel a testet és lelkét elbágyasztották és két évi orvosi kúra Lon- donban annyira rosszhabotott állapotot, hogy csontvázá- szván össze alig nyomatam 100 fontot, minden tagomban resz- kettem és alig bírtam álamban megállni. Már felhagytam min- den reménnyel, midőn megismerkedtem Du Barry Revalesci- erejével, és e megfizethetetlen szer engem 60 nap alatt helyreállította, mely idő alatt a Revalesciere folytonos alkalm- zására mellett 23 egyneved fontot nyertem izomban és ide- gerőben. Szenvedéseim bízhatatlank voltak, hálám e becses gyógytápszer iránt végtelen.

Spencer Péter.

St. Romain des Isles, 1862, nov. 27.

Az égnek hálá! Du Barry Revalesciereje 18 évi kinomat mell- és gy-morfájdalmakkal és éjjeli izzadsággal, fülzúgás és általános gyengeséggel eloszlatta és nekem az egészségnek pó- olhatlan kincsét visszaadta.

Compart J.

72,118. számú bizonyítvány

Obergurg, Bautzen mellett (Szászország) 1869 jan. 17-kén. Hosszabb idő óta szenvedtem borzasztó lélegzési fájda- lomban, melyek ellen sok helyütt kerestem, de sehol sem találtam segélyt. Mely hálával elismerem, az ön jeles Revalesci- erejének hatását; tisztelteti!

Masling Ernő.

Táplálékban lévén mint a hús, a Revalesciere felnőttek és gyermekeknek 50-esezt árát megtakarítja a gyógyszerben. Bádagszelenczkében fél fontos 1. 50, 1 fontos 2.50, 2 fontos 4.50, 5 fontos 10 frt, 12 fontos 20 frt, 24 fontos 36 frt. Revalesciere-lepnyékek, szelenczkék 2. frt és 4. f. 50. Revalesciere chokoládé por- és tábla alakban 12 csésére 1.50, 24 csésére 2.50, 48 csésére 4.50, porban 120 csésére 10 frt, 288 csésére 20 frt. 576 csésére 36 frt. — Kapható: Barry du Barry és társánál Bécs, Walfischgasse 8. sz. Ko- lozsvárt: Binder gyógyszerésznél, Pesten: Török, Prágában: Fürst, J. Brünben: Eder F., Debreczenben: Mihály- vics István gyógyszerész, Duna-Földvár: Nadhera Pálnál, Károlyváros: Brill F.-nél, Kanizsán: Lovak Károlynál, Maros- Várárhelyt: Fogarasi Dömötörnél, Pozsonyban: Pisztori Fe- lixnél, Székes-Fehérvárt: Dicsella Györgynél, Vághelyen: Conlegrer Ignácznál, Varasdon: dr. Halter A.-nál, Ágrámban: igralmasok gyógyszerárban, azonkívül a bécsi had zsoldai utal- vány vagy utánvét mellett szétküldi.

*) E rovat alatt különöttekért csupán a sajtóhatóság irányában sem válnak felelőséget a Szerk.

Karváz Gyulánál Kolozsvárt

Budai vörös bor üvegostól:

1 kupa 1 fnt 10 kr.

1/2 „ 60 kr.

1/4 „ 32 kr.

kupás és félkupás üvegost 10 kr., meszelyesért 7 kr. adatik vissza.

Asztali borok üvegostól:

1 kupa jó asztali 48 kr.

1 „ finomabb 60 kr.

1 „ bakator 1 fnt.

Zsir a legtisztább:

1 kupa 1 forint.

Kapható 1, 2, 3, 4, 5, 10 és 20 kupás edényekben.

Szalonna a legszebb:

1 fnt 44 krajczár.

Füstölt és paprikás szalonna:

1 fnt 48 krajczár.

Friss vaj: 1 fnt 80 krajczár.

Nagyobb megrendeléseknél olcsóbb.

Vidéki rendelések utánvétel eszközöl-
tetnek.

Nagyobb vételnél kedvezmény.

Nagyobb vételnél kedvezmény.

bel- és külföldi természetes

ÁSVÁNYOS GYÖGYVIZEK,

a legnagyobb mennyiségben megérkeztek, melyekből a legutányosabb áron fellel-
ség mellett szolgáltatunk, u. m.:

Adelheidsquelle Jodwasser, bor-szé-
ki, bikszárdi, buzási, carlsbadi-Schlossbrunn, carlsbadi-
mühlbrunn cigelkei-jod, csizi-jod, elopataki, Friedrichshalli,
gleichenbergi, halli-jod, ivándai, kissingeri, korondi, marien-
badi, piillnai, sulini, seidschitzai, szilácsi, sztojka, sz-
jakabi, selti, Spai, schwalbach, turgi, Hunyadi, Rakoczy
és Erzsébeth, budai gyógyvizek. Az itt elő nem sorolt
vizek ha azok üzletben nem találhatók, megrendelhetők
s gyorsan eszközöltetnek.

Ajánlat továbbá mindenteljes színi

száraz és olajbort nagy festék

és lack RAKTÁROMAT,

minden hozzá tartozókkal, továbbá ajánlat a legújabb faja

padozat fénymazommat

(fusboden-pászt)

hozá szükséges lakkaik együtt melyek Kolozsvárt csak nálam kaphatók s

hár mely nagy mennyiségben szintén olcsó ár mellett vevőknek, vagy

megrendeléseimnek szolgáltatára állanak.

Tisztelettel:

CSIKY IMRE,

Kolozsvárt.

(41—100)

Nagyobb vételnél kedvezmény.

(229)

(355) (1—3)

Egy ifju,

ki a magyar és németnyelvet bírja,
gyakornoknak felvétetik

a Stein János

papir- és írószer kereskedésébe
Kolozsvárt.

(351)

Egy 13—15 éves ifju, ki a német-
nyelvet is bírja,

gyakornoknak felvétetik

a Wittich József

könyv-, papir- és írószer kereskedésébe
Marosvásárhelyt.

(3—4)

Magyarosan.

„A magyarnyelv sajátosságairól”

irt jegyzetekhez.

Irta Gyergyai Ferencz.

Ára füzve 1 fnt 40 kr.

A „Reform” e műről ekkép ítel: „Gyergyai Ferencz ur, egy tudományosan képezett erdélyi nyelv-
vész, ki néhány évvel ezelőtt, „a magyarnyelv sajátosságairól” nevű műve által kezdett föltűnni. Je-
len munkája már jóval terjedelmesebb, s alig jöhetett jobbkor, mint épen most. Nyelvünknek honi
„fuzamoktól” és idegen csempészettől való megtisztítása képei most jóakaró nyelvészeink egyik fő-
feladatát, s e földat nem csak szép, de nehéz is. Nehéz, mert az akadémia nagy szótára óriási
mértben terjeszti és táplálja a hitet, hogy minden magyar ember született és minden hőbortos jóakarót
már nyelvtudomány.”

Különb a mozgalom a nyelvrontás ellen már nagy hullámokat hajtt. A „Nyelvör” megteszi
kötelességét s az irtani való hibák nagy tárházává lett. Gyergyai ur jelen munkájával lehető nagy
tért ölei át, s mindenütt alaposítást, s a mi itt nem csak dolog, **kész segélyt** iparkodik nyuj-
tani. Nem gondolom, ugymond előszavában, hogy készakarra írta valaki nem-magyarosan, sőt azt
hissem, mindenki irtó azt szeretné, hogy kitűnő magyarsággal írjon, hanem az a baj, hogy nem
figyelmzették rá, mi magyaros, mi nem, és így megszokta a nem-magyaros
kifejezéseket, nem veszi észre a magyartalanságot, sőt épen helyesnek
véli.” sat. sat. Végül csak azt kívánok, ha a „Magyarosan” mentül nagyobb elterjedést nyerjen,
s így mentül nagyobb hatása sem fog elmaradni.

Társadalmi bajaink

különös tekintettel az öngyilkosságra.

Irta Dobránszky Péter. Ára 1 fnt 30 kr.

Az életunt betyár.

Irta Beszé János. Ára 80 kr.

(353)

Papir-zacskók

kereskedők részére,
a legutányosabb árért
kaphatók:

STEIN JÁNOS

Zacskó-gyárában Kolozsvárt
főter 2-ik szám.

Árjegyzék és minták kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

(354)

Tanítói állomás.

Gyaluban egy néhány család 6—10 év
közötti gyermekeinek szem előtti nevel-
tethetése céljából, **egy magán iskola**
felállítását szándékolván; a tanítói évi fize-
tést — a természetben kiszolgáltatandó tisz-
teséges szállás és tűzifa illetmény mellett
— 500 — ötszáz o. é. forintban állapította
meg.

Ezen állomásra egy képzett tanító ke-
restetik.

Értekezhetni Tamási testvérek keres-
kedésében Kolozsvárt, vagy Csákány
Ádám mal Gyaluban.

Legujabban megjelentek

és **Stein János** könyvkereskedésében Kolozsvárt
kaphatók:

Telekkönyvi oktató.

Irta ÜRMÖSI BOLDIZSÁR FERENCZ,

erdélyi m. kir. telekkönyvi igazgató.

MÁSODIK JAVÍTOTT KIADÁS.

Ára 80 kr.

Tanterv a népiskolák számára.

Kiadja a kolozs-dobokamegyei tankerületi néptanítók egylete. Ára 25 kr.

BÉCSI NAGY BÚTOR-GYÁROSOK FŐRAKTÁRA

Kolozsvárt, középutca Folly-háznál

CZETZ JÁNOS ES TÁRSA

bútor raktárában.

(344)

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű helybeli és vidéki vásárlóinkat, hogy az őszi idényre, bécsi
bútor raktárunkat gazdagon elláttuk

minden kiházasításhoz szükséges szobabeli bútorokkal.

sifonok, ágyak, szervántak, etagerek, ebédli, író tualeto, varró, pipere, kártyázó, truman
és salon-asztalok, ebédli kredenczek, éjjeli szekrények, kasztenek,

Morvaországból Thonet szék-gyárából

gyári ár mellett, ebédli és kávéházak számára.

Kemény fából hajtott nádülésű székek, kanapék, karszékek,
gyermek- és hintázó-székek.

Kitűnő szép francia garniturok szalonokba

selyem damaszkkal vagy szőrbáronnyal bevonva 260 frttól 400 frtig.

Ripzel bevonva 150 frt.

Selyem és Cachemir-paplanok.

Kitűnő finom ruganyos és lószőr matrácok.

Philip Háásetől Bécsben

nagy raktár bútor szövetek, futó- és salon nagy szőnyegek.

Gobelin ágytakarók és színes pokroczokból.

Gazdag választék

arany- és diófa-keretű álló- és pipere-tükrökből

gyári ár szerint.

Nagy megrendeléseknél feltűnő ár különbség.

Megrendelések pontosan teljesítettnek.

A LEGUJABBAN ÉRKEZETT ÚJ DIVAT-KELMÉK

CZETZ JÁNOS ES TÁRSA

női és férfi divat Bazárjában

Kolozsvárt, középutca Folly-háznál.

Az ideoi őszi és téli idényre

nagy és gazdag választékban, szép és legujabb divatu

női szüreti, őszi és téli felöltök,

posztó-, gyapju-, lüster-, krep-köntöskelmék

Pompadour selyem és szörkelmékben.

Kiházasításhoz szükséges

rumburgi, hollandi, kreász és bécsi házi vásznak, asztalneműek és csemege-
abaszok. Piquet haraszt- és pergail-szoknyák, téli haraszt és posztó-kendők.

Nagy és szép választék menyasszonyok számára

Színes és fekete boldesua és feil selyem kontösök

gyári áron.

Divatos és tartós női, leány- és gyermek-czipők minden fajból.

Nagy választékban

finom női és férfi keztyűk, esernyők, férfi divatos nyakkendők, ingek, gallérok és
manchettek.

Diszesen és egész ujan berendezett

NŐI DIVATTÁRLAT

Czetz Katalin divatárusnő kezelése alatt.

Gazdag választékban érkeztek

Francia divatu női, őszi és téli kalapok, színházi jakkenek, csipkék,
szalagok, színes tollak és virágok.

100 forint bevásárlásnál 5% leengedés.

Megrendelések különös figyelemmel eszközöltetnek.